

Voltooidheden

Als het heden is verdwenen
en de toekomst vergeten

Augusta Verburg

© 2024 Augusta Verburg
© 2024 Uitgeverij Samsara, Amsterdam
Omslagontwerp: Ruby Van Stipriaan
Vormgeving binnenwerk: Erik Thé, www.erikthedesign.com

ISBN 978 94 93301 98 6
NUR 770/300

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd zonder de
uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van uitgeverij Samara.
www.samsarabooks.com

De marmeren tuintafel is gedekt. Vier soepborden gevuld met dennenappels duiden op de komst van gasten. Eén stoel is niet aangeschoven, staat uitnodigend klaar voor de bezoeker. Of laat hij de verstilde beweging zien van de man die net is weggegaan om straks gezellig weer aan te schuiven? Wie zal het zeggen?

De grote tuin met de vijver ligt er rustig bij. Een paar eenden dobberen rond, net als de tientallen kraaien wachtend tot de heer des huizes naar buiten komt om ze te voeren. De zachte wind speelt met de handdoek die als een vlag in de boom hangt, maar ziet geen kans enige beweging te krijgen in het windorgel waarvan de lange koperen buizen zijn samengebonden met een rode bretel. Een surrealistisch schouwspel. Zonder aanbellen kan een vreemdeling simpelweg binnenlopen, waar hij wordt onthaald door een bloemlezing van foto's en teksten op muren en ramen. Placemats en bakjes decoreren de vloer. Op het aanrecht ligt brood te weken in een bak water, staan aardbeien te beschimmelen en is de lepel rechtop in de haver-mout blijven steken na een laatste hap. Maar van wie? Waar is de bewoner?

We zijn hem een beetje kwijt. Je ziet hem wel, maar hij is er niet. Niet echt. Hij herkent mij nog wel, maar ik hem? Karaktereigenschappen, gewoontes, hebbelijkheden, ja. Maar Freek? Want over hem gaat mijn verhaal. Mijn vriend Freek Bosman.

Of doe ik hem daarmee tekort? Gaat het vooral over alzheimer waar hij steeds meer in verdwijnt? Of misschien juist achter vandaan komt? De oorspronkelijke Freek die naar de puurheid van het kind is teruggekeerd. Net zo verbaasd in het leven kan staan als mijn kleinzoon Bas. Dezelfde vragen stelt. 'Bestaan er nog meer planeten dan alleen de zon en de maan?', 'Denkt een hoofd altijd?' Allebei slim, leergierig, maar Bas weet het antwoord nog niet en Freek is het vergeten. Op zijn terugweg heeft hij de heenweg van Bas inmiddels gekruist. Die kent nu alle zonnestelsels uit zijn hoofd. Maar met zijn acht jaren kan hij net zo dwars zijn als Freek: wil niet mee, weigert kleren aan te trekken die hij niet lekker vindt zitten, onderbreekt je verhaal midden in een zin. Niet dat iemand hem dit kwalijk neemt, het is een kind. Een kind dat je ontroert, verrast, je aan het lachen maakt. Net als Freek.

Voltooidheden, zo noemde hij deze fase van zijn leven eens.

'Zo voelt het,' zei hij. 'En dat maakt me blij.'

Hoofdstuk 1

Maart 2004

Op dit ogenblik beseft ik dat er in mij een geestelijk lichaam is dat slechts vreugde kent en steeds jong en schoon is. Ik heb de schone, geestelijke gedachten, de ogen, de neus, de mond, de huid, het lichaam van het Goddelijk Kind dat volmaakt is.

A vierendertig jaar reisde de tekst mee op Freeks nachtkastje: van Groningen naar Eindhoven, van Eindhoven naar Amsterdam en van Amsterdam naar Haarlem om ten slotte neer te strijken in dit heerlijke dorpje midden in de natuur.

Nog maar net wakker draaide Freeks hoofd al op volle toeren — drukke dag, vijf afspraken, Hannah even inspreken dat ze de dvd van *Mindwalk* bestelt terwijl hij de stilte zoekt om het grote NU te ervaren.

‘Op dit ogenblik beseft ik dat er in mij een geestelijk lichaam is dat slechts...’ Zijn mantra werd abrupt onderbroken door een kwispelende Scorta die zijn pols in de bek nam om hem te herinneren aan de actualiteit van dit moment. Hij moest eruit.

Freek haalde zijn hand door de dikke vacht van de akita. Een dier met karakter: eigenzinnig, trots, sterk. Dichter bij de wolf dan enig ander ras. Daarom koos hij hem: om zijn authenticiteit. ‘Ik kom. Ga maar vast naar beneden.’

Het ochtendritueel was begonnen. Plassen, douchen, muziek aan: opera *Die Frau ohne Schatten* van Richard Strauss met René Kollo en Cheryl Studer in de hoofdrol, van een gratie en een schoonheid die z’n weerga niet kent. Pom pompom... pom pompom... pom pompom tudu... Kaars, wierook en koffiezetapparaat aan, krant uit de brievenbus.

‘Nee Scorta, jij wacht hier even.’

Koppensnellen bij het eerste kopje koffie, voedingssupplementen samen met een boterham wegwerken, trimpak aan.

‘Ja, nu mag je mee.’

Auto begroeten met een klopje op het stuur. En weg.

Zoals gewoonlijk was het rustig in het bos. De mensen wonen hier voor de natuur, maar ze lopen er niet in. Alleen op zondag met nog vijfhonderd anderen, voor Freek een reden om zijn heil dan elders te zoeken. Ze kwamen alleen de vrouw met de boxer tegen. Dat kon geen kwaad. Lastiger werd het als mensen hem aanspraken en ze Scorta ongevraagd wilden aaien. Hij moest er altijd weer voor waarschuwen. ‘Bijt-ie?’ vroegen ze dan, waarop hij steevast antwoordde: ‘Als je weet hoe je met honden moet omgaan, niet.’ Dus niet aan z’n kop zitten, niet van achteren benaderen en geen onverwachte bewegingen maken, dan was hij zo mak als een lammetje.

Hij kon straks meteen wel even langs de slager voor de hartjes en op weg naar Amsterdam wat brokken halen bij de dierenarts. Alleen hij had topvoer. Hart, brokken en olijfolie lagen aan de basis van Scorta’s glanzende vacht. En van Freeks trots.

‘Hoe is het met de grote meester? Heb je nog hartjes?’ begroette Freek Cas, de slager, hartelijk. Hij zette een fles limoncello op de toonbank. Niet alleen omdat Cas daarvan hield, ook om hem eraan te herinneren dat het niet onverstandig was om zijn Italiaanse vleeswaren af te nemen. Hij had hem voorgehouden hoe sterk een delicatessenafdeling in zijn zaak zou werken. Sfeervol, onderscheidend en aantrekkelijk voor de toeristen. Maar Cas bleef liever gewoon de slager van de ham- en de bieflappen. Ook goed.

‘Wat moet dat nou weer op mijn toonbank?’ Cas knikte naar de fles.

‘Cas, jongen, zolang jij Italië niet bezoekt, breng ik Italië bij jou. Heb ik je mijn grappa weleens laten proeven? Niet? Och man, die is zo lekker. Neem ik de volgende keer voor je mee.’

Cas legde de zak met hartjes neer:

‘Wat ben je nou: verkoper of dominee?’ Hij maakte een bezwerend gebaar toen Freek wilde betalen.

‘In handel moet je geloven en in geloof zit handel. Kijk maar naar Rome, Vaticaanstad is er stinkend rijk van geworden. Je moet er toch een keer naartoe. Ik heb niet veel op met de katholieke kerk, zeker niet als je denkt aan wat die priesters allemaal hebben uitgevreten, maar ze hebben de kunstenaars wel aan het werk gehouden. En daar ben ik ze dankbaar voor.’

‘Heb je je huis daar nog?’

‘Huisje. Jazeker, betaald en wel. Prachtig, met uitkijk op de Apennijnen. Altijd een koel briesje, een uurtje van Sienna, twee uurtjes van Rome, anderhalf uur van Florence... Wist je dat je van te veel schoonheid bewusteloos kunt raken? Komt in Florence vaak voor. Dat is echt waar, dat noemen ze het stendhaleffect, omdat Stendhal dat overkwam. En mij ook: ik had Uffizi bezocht en ik werd helemaal beroerd van de schoonheid. Ik zweer het je.’

‘Dan blijf ik maar liever thuis,’ bedacht Cas. ‘Een beetje vrijwillig beroerd worden... Daarom zul je mij ook nooit in een achtbaan zien. Dan drink ik liever gezellig een pilsje op een terras.’

‘Helemaal mee eens.’ Freek stak zijn hand op en verliet de winkel.

Kunst vergelijken met een achtbaan... Het was wel weer mooi zo.

Amsterdam ging niet door, de afspraak was afgezegd, wist Hannah te melden.

‘Probeer of je Roskam van VWS dan ook kunt verplaatsen.’ Dat gesprek had niet direct haast. ‘En als je wilt kijken of de jongens van het dak eerder kunnen komen, dan zou me dat wel goed uitkomen.’

Heerlijk, zo'n Hannah. Zijn tweede ex vond een secretaresse voor een dominee zwaar overdreven en zonde van het geld. Alsof ze over geld te klagen hadden. Helemaal niet! Nooit gehad ook. Hij was altijd evenveel leverancier geweest van het woord als van waren en op beide gebieden was hij buitengewoon succesvol mocht hij wel zeggen. Ooit begonnen in een eigen gemeente had hij zichzelf al snel gepromoveerd tot gastpreker en -spreker overal in den lande. De gemeenschap vond hij te benauwend, hij moest zich te veel aanpassen aan de heersende cultuur. In plaats van naar de dominee te luisteren, hadden ze de neiging om de dominee voor te schrijven wat hij mocht zeggen. De rel die daardoor ontstond, bereikte niet alleen de kerkelijke bladen, ook de landelijke. Even leek het gedaan met zijn carrière, tot hij vanuit alle hoeken, behalve de kerkelijke, uitnodigingen kreeg om lezingen en gastcolleges te komen houden. Men vond hem origineel, verrassend en helder.

Dat vond hij zelf ook, dus dat kwam goed uit.

De opera die hij vanmorgen vroeg had opgezet, draaide nog steeds. Hoor, hier vertelt Barak waarom de liefde wezenlijk moet worden gevoeld.

Freek bleef even staan, sloot zijn ogen en ademde de klanken in. Zijn handen bewogen mee met de vormen van de muziek, zo mooi, zo... zo... Hij had dirigent moeten worden, zijn liefde voor muziek moeten honoreren.

Daar lag zijn wezenlijke passie. Verkeerde studie gekozen. Jammer, jammer. Luister, luister nou toch...

Het geluid van de bel klonk als een vloek door het koor van de wachters heen. Getverderrie, wie was daar?

Voor de deur stond de slanke gestalte van Veronica. Ze was bevriend met Liz, zijn laatste echtgenote, maar sinds zijn scheiding had ze zich op hem geworpen.

Scorta liet een grommend geluid horen, hij had een hekel aan Veronica. Mogelijk omdat ze te lief voor hem wilde zijn, te aardig tegen hem praatte.

'Het is goed, Scorta.' Freek liep naar de deur. Hij voelde een lichte spanning, niet om wie Veronica was, maar om wat zij bij Scorta opriep. 'Stay Scorta!'

Maar Scorta bleef niet, hij wrong zich door de kier van de deur heen. Waarom, wat had hij, waarom kwam hij van zijn kleed af? Dat deed hij nooit.

'Dag lieve Freek,' begroette Veronica hem zoet.

Weer gromde Scorta. Hij kwam naar voren. Pas op, dit ging niet goed.

'Down, Scorta!' riep Freek in een poging hem te bezweren, maar het had geen effect.

Veronica bog zich naar de hond toe. Niet doen, verdomme!

'Scorta!'

De hond haalde uit, Freek greep bliksemsnel in en kreeg de knauw die voor Veronica bedoeld was. De tanden drongen tot diep in zijn arm.

'Freek, o hemel!'

'Ga alsjeblieft.'

'Ja, maar...'

'Alsjeblieft!'

Veronica droop af. Door het raam keek ze nog even toe hoe hij een theedoek om zijn bloedende arm bond. Ze tikte tegen de ruit.

'Moet ik echt niet even...'

Freek schudde heftig met zijn hoofd. Waarom deden mensen niet gewoon wat je van ze vroeg? Hij kon wel huilen. Scorta, wat is er met je? Hij streelde de hond die hem geschrokken aankeek. Of verbeeldde hij zich dat maar? Het liefst trok hij hem even tegen zich aan om hem te troosten, om zichzelf te troosten, maar hij durfde het niet goed. De beet had hem met angst geïnfecteerd. Een rampzalig voorgevoel maakte zich van hem meester.

Na het bezoek aan de arts, waar hij maar liefst drie hechtingen nodig had, kwamen de mensen van het dak. Het diner met Joop kon hij niet meer opbrengen, dus dat had hij afgezegd.

Nu zat hij met gesloten ogen in zijn favoriete stoel te luisteren naar *Idomeneo* van Mozart. Om het volk te redden moet Idomeneo, de koning van Kreta, het eerste wat hij tegenkomt offeren aan de goden. Het wordt zijn zoon, Idamante.

Zou dat van hem ook gevraagd worden? Moest hij Scorta offeren? Ze waren één, hij kon zo rotsvast op hem vertrouwen. Als dat niet meer kon...

Alsof hij het voelde kwam de hond van zijn kleed en duwde zijn snuit tegen Freeks hand.

‘Och lieverd.’ Freek liet zijn tranen de vrije loop en begroef zijn gezicht in Scorta’s vacht. Wat moest hij nou toch? Nu was het gelukkig zijn arm, maar een volgende keer kon het beroerder aflopen.

Hij zag zijn kleinkinderen voor zich, ze waren van meet af aan zo afgericht dat ze Scorta op geen enkele manier provoceeden. Maar dat gebeurde vanmorgen ook niet, Veronica deed niets bijzonders. Hij kon het risico gewoon niet lopen. Maar wat dan?

‘Mijn kleine monello, wat bezielde je toch?’ Had hij toch strenger voor hem moeten zijn? Zijn derde ex, Liz, had het vaak gezegd. Zij was consequenter, zij hoefde Scorta niet tot de orde te roepen, want hij hield zich domweg aan haar regels. Bij haar bedelde hij niet, liep hij niet mee naar de auto terwijl ze ‘stay’ had gezegd, en dat werd al helemaal niet beloond met een koekje of een knuffel.

Ha vinto Amore... Idomeneo cessi esser re... Lo sia Idamante Contento il ciel, premiata l'innocenza, zong de stem uit de diepte de hemelse uitspraak. De liefde overwon. Idomeneo zal niet langer koning zijn... de hemel zal tevreden zijn. De onschuld zal worden beloond.

Misschien hoefde het toch niet, misschien kon zijn liefde Scorta redden.

‘Kom vriend, we gaan slapen.’ Doodmoe was hij. Morgen eerst maar naar Vincent, de dierenarts, eens vragen wat de beste oplossing was. Hij moest toch nog brokken halen.

Om te weten wat er precies aan de hand was, besloot Vincent tot een bloedonderzoek. Maar eigenlijk was zijn advies helder: de rest van zijn leven muilkorven, of, en dat was naar Vincents mening liefdevoller, hem laten inslapen.

Freek, na toch al een slechte nacht, was direct weer in tranen. Zo'n mooie hond, in de kracht van zijn leven.

'Is er geen andere oplossing? Kan hij niet naar een fokker. Een boerderij? Weet jij geen adres?'

'Daar wonen ook mensen.'

Natuurlijk, hij wist het. Hij moest nadenken. De uitslag van het bloedonderzoek kon hij met vier dagen verwachten. Dan zou hij een beslissing nemen.

Misschien was het overdreven om je zo te hechten aan een hond. Maar zo was het nu eenmaal met hem gesteld: Scorta ging altijd voor Liz, dat had voor genoeg problemen gezorgd. Hem laten wachten tot hij uitgelaten werd, vond hij erger dan Liz laten wachten met eten. 'Als je het niet aankunt, zoek dan een ander,' had hij haar vaak genoeg gezegd, en dat meende hij.

Hij was niet de man naar wie zij verlangde, hij kon niet geven wat zij nodig had. Intimiteit, vooral lichamelijk, was altijd een probleem voor hem geweest. Niet dat hij impotent was, maar hij kende geen lustgevoelens en daar scheen het wel om te draaien in deze wereld. Prostitutie, verkrachtingen, buitenechtelijke relaties, kinderporno, besnijdenissen, seks op tv, seks in de bladen, seks op internet... De mens was in de ban van seks. Daar wilde hij alleen niet aan meedoen, daar kon hij niet aan meedoen.

Vroeger schaamde hij zich daarvoor, smeekte hij God om hem een echte man te laten zijn, die, net als de jongens in dienst, opgetogen met condooms het weekend in ging. Waarom voelde hij dat niet, waarom stond zijn broek niet op springen? Tegelijkertijd wist hij dat hij nooit zonder liefde het bed zou kunnen delen. Bij de inzegening van zijn eerste huwelijk beloofde hij *elkander te dienen door de liefde* en met zijn hand op zijn hart kon hij zweren dat hij dat had gedaan. Hij nam het huwelijk serieus, joeg als een leeuw op prooi voor zijn gezin en hield van zijn kinderen. Maar het was niet genoeg, hij was te veel op jacht en zijn vrouw werd verliefd op een man die er meer voor haar kon zijn. Het was lief bedoeld dat zij hem wilde koppelen aan een vriendin zodat hij niet te alleen achter zou blijven. Alsof dat zijn grootste verdriet was, alsof het niet honderdduizend keer erger was dat zijn kinderen uit zijn dagelijks leven verdwenen.

Hij zag ze nog zwaaien op de achterbank toen hun 'nieuwe papa' met hen vertrok, op Freeks verzoek vlak voordat de autoraces op tv begonnen. Dat hielp het eerste uur beter tegen de eenzaamheid dan een andere vrouw.

Die kwam overigens vanzelf een jaar later in de persoon van Hilda, maar met haar liep het huwelijk niet beter af en opnieuw werd zijn kapitaal gehalveerd. En Liz, ten slotte, viel voor een man die goed was in bed, dus tja...

Met honden had je die problemen niet, ze gaven hun liefde om niet en dat maakte de relatie onbelast. En daar zocht hij naar: een relatie waarin hij authentiek mocht zijn, waarin hij niet hoefde te performen. Hij haatte dat, hij had het in zijn jonge jaren al te veel voor zijn moeder gedaan. Foto's werden altijd in scène gezet — 'Nee Freek, jij daar, doe maar net of je leest. Je hoofd een klein beetje schuin' — hij kreeg alles wat haar hart begeerde en kocht haar liefde door overal in uit te blinken: muziek, sport, dansen, school. Al jong zong hij als solist in het koor, blies hij hoog van de Martinotoren op zijn trompet en speelde hij piano voor de radio. Maar de overdaad aan aandacht van zijn moeder voelde als een natte dikke deken waaronder hij geen lucht kon krijgen en zijn woede groeide gestaag. Zoals hij later God had aangeroepen een normale man te mogen zijn, zo had hij haar toegeschreeuwd om gewoon kind te mogen zijn. Maar ze begreep het niet en ze zou het ook nooit begrijpen.

Op haar sterfbed had ze hem gevraagd of hij van haar hield. Om haar niet met een leugen de hemel in te sturen had hij haar zijn dankbaarheid gegund, maar zijn liefde had hij zelfs toen niet kunnen geven. Het was allemaal een onsje te veel geweest.

'Doe het niet, laat hem leven!' Alsof ze het geroken had hing Liz aan de telefoon.

Freek had het verhaal niet voor zich kunnen houden en nu ging hij gebukt onder haar protest.

'Liz, ik doe het uit liefde voor Scorta. Maak het me alsjeblieft niet moeilijker dan het al is. Vincent zegt het ook: als ik hem laat leven, is hij de rest van zijn leven zijn vrijheid kwijt. Dat kan ik hem niet aandoen: Scorta in het bos aan de lijn met een muilkorf om, zie je het voor je?'

'Ga met hem naar de hondenschool, zorg dat je beter met hem omgaat. Je bent niet consequent genoeg, je laat hem te veel de baas zijn. Scorta is een hond, geen mens. Hij moet weten wie de leider is.'

Hij hield zich met moeite in. Hij wist het, maar hij kon het niet horen. Hij voelde zich al schuldig genoeg. 'Uit het bloedonderzoek is gebleken dat er een vreemde stof in zijn hersens zit. Alsof hij is vergiftigd.'

‘Doet hij dan nog steeds vreemd?’

Nee, maar het kon niet meer. Normaal was Freek al gespannen als Scorta en hij onbekenden tegenkwamen, maar nu waren de wandelingen nauwelijks plezierig meer te noemen. Zijn dochter Ester had hij twee dagen eerder zelfs verboden de jongens mee te nemen! Hij durfde het gewoon niet meer aan.

‘Hij heeft zeven jaar een prachtig leven gehad, hij heeft meer hond mogen zijn dan welke hond ook. Ik hou zielsveel van hem...’

Weer was hij in tranen; hij had nog nooit zoveel gehuild als in de afgelopen week.

‘Ik ook, daarom vraag ik je hem te laten leven.’

‘Ik vind dat geen leven, Liz. Ik zou mezelf zo’n leven ook niet toewensen. Ik hang nu op.’